

Katalanar leypa í borg

Magni Arge
Fólkatingsmaður

Carles Puigdemont tekur seg fyribils aftur sum valevni til forseta í Katalonia. Í staðin mælir tjóðskaparsamgongan til, at Jordi Sanchez tekur við formella embætinum í Barcelona. Sanchez var næstvaldur á listanum hjá Puigdemont.

Katalanar skipa samstundis eina “skugga” stjórn í útlegd, sum fær sæti í Belgia. Meirilutin í katalanska

tinginum hevur gjørt av at velja Carles Puigdemont til forseta í útlagnu stjórnini (President of the Council of the Republic). Hugsanin er, at útlagna stjórnin leggur og viðgerð strategisk tjóðskaparmál og røkir uttanlandssamskiptið uttanum sponsku myndugleikarnar, meðan stjórnin í Barcelona tekur sær av dagliga rakstrinum innanfyri sponsku grundlógarkarmarnar.

Støðan er avbjóðandi fyri katalanska sjálvstýrisvongin, tí tey viðurkenna ikki rættin hjá Rajoy at koyra stjórnina til hús, og vilja tí hava Carles Puigdemont at halda fram í starvinum. Spanska stjórnin noktar hinvegin at viðurkenna Puigdemont sum stjórnarleiðara, tí hann er í útlegd í Belgia. Og teir hava samstundis sagt, at í somu løtu Puigdemont stígur fótin á katalanska ella spanska jørð, verður hann handtikin og settur í fongsul umgangandi.

Puigdemont situr við endan

Partur av sjálvstýrisvonginum hevur kortini strongt á, at fáa eina loysn á borðið, so ein stjórn kann skipast, so tey aftur sleppa framat stjórnarskrivstovunum í Barcelona, har spaniolar sita í lötuni. Puidgemont hevði tí tvinnar tungar kostir í at velja. Annar at fara aftur til Barcelona og enda í einum sponskum fongsli uttan nakra rættartrygd og harvið missa alla politiska ávirkan. Hin at halda fast um sín forsetasess og møguliga elva til, at katalonar ikki sleppa framat aftur (avmarkaða) valdinum í Katalonia.

Tann telvingin endaði so við hesi loysnini, har Puidgemont stendur á odda fyri politisku stjórnini í útlegd, meðan Sanchez er í uppskoti til at leiða fyrisitingarligu stjórnina í Barcelona. Sjálvir fata katalanar hetta sum at loypa borg heldur enn at leggja kong.

Spanska stjórnin setir

ivaleyst knýklar í brýr, nú katalanar valdu at skjóta politiska aktivistin Jordi Sanchez upp sum forseta. Tí hann er ein av fyra politisku fangunum, sum situr í fongsli saman við dømddum brotsmonnum uttanfyri Madrid.

Spanskir myndugleikar vilja hava hann dømdan 30 ár í fongsil fyri at hava skipað fyri nøkrum so provokerandi sum tjóðskaparligum fólkafundum. Men hann hevur hvørki verið fyri rættinum ella fingið nakran dóm. Meðan hann sat í fongslinum stillaði hann upp til valið í Katalonia 21. December, og varð næstvaldur á listanum hjá Puigdemont.

Sanchez - ein samvitskufangi

Í Madrid skoyta tey heldur ikki um Jordi Sanchez, men Rajoy má finna okkurt annað argument fyri at nokta Sanchez at taka við formligu leiðsluni í Katalonia, tí hann er fólkavaldur, hann er í

Spania, og hann hevur ongan dóm!

Stjórnin í Spania vil sleppa undan ringari umtalu, men stjórnin sleppur ikki undan, at tað verður varpað nógv ljós á politisku fangarnar í Spania, tá komandi forsetin Jordi Sanchez ikki sleppur til arbeiðis, tí hann situr í fongsli.

Álitið á rættartrygdina er yvirhøvur lítið í Spania, og í vikuni kærdu 600 lögfrøðingur í Spania undir felagsheitinum Cordua Praga, sponsku stjórnina til Europaráðið fyri brot á mannarættindini. Løgfrøðingarnar halda, at spanska stjórnin brúkar órættar juridiskar snildir til at kúga katalanar, heldur enn at loysa politiska knútin gjøgnum samráðingar.

Puigdemont boðaði eisini frá í gjár, at hansara lögfrøðingar hava kært Spania til serligu nevndina fyri mannarættindi hjá ST, tí framferðin hjá Spania móti sær og tjóðskaparrørsluni

í Katalonia er brot á ST mannarættindasáttmálar, sum Spania hevur bundið seg til at halda.

Eisini Amnesty Interanational hevur funnist at Spania fyri harðliga framferð, og at halda Jordi Sanchez púra óneyðugt í fongsli. Tað er tí væl hugsandi, at nógv trýst verður lagt á sponsku stjórnina at lata politisku fangarnar leysar aftur. Tað er kortini ikki vist, at tað rínir við, tí Rajoy situr nokk so væl í ringinum, sum limalondini í EU hava sligið rundanum hann.

Men livst so spyrst - tað eru mangir leikir í longum talvi.

Eitt gott lív uttan útbúgving og heilsu?

Kristianna Winther Poulsen,
løgtingskvinna fyri Javnaðarflokkurin

Føroyar eru besta land at búgva í, og vit skora høgt á nógvum økjum í samfelagnum vísa tøl hjá Fólkaheilsuráðnum. Men tað eru serliga tvey øki, har føroyingar eru aftanfyri íbúgvarnar í OECD

londum – útbúgvingarøkið haltar, og vit eru verri fyri líkamliga og sálarliga. Hetta eiga vit at taka í stórum álvara, og tí mugu vit áhaldandi raðfesta hesi øki

Hvat er tað góða lívið? Hesin spurningur varð viðgjørður í seinnapartssendingini Nón seinasta týsdag. Magni Mohr, formaður í Fólkaheilsuráðnum, var við í sendingini og greiddi frá eini kanning frá 2017, sum staðfestir, at Føroyar eru besta land at liva í, samanborið við ríkastu lond í heiminum.

Kanningin vísir, at viðvíkjandi lívsnøgðsemi liggja vit á einum tryggum fyrsta plássi. Inntøkurnar eru vaksandi, arbeiðsloysið er lágt, vit liva leingi, umhvørvið er reint og fólkaræðið riggar. Víst varð á, at fólk sum heild eru nøgd við

og hava álit á landsins stýri, og at vit á hesum øki liggja høgt í mun til hini londini.

Men hóast vit yvirskipað hava tað gott, so eru tað eisini øki, sum krevja batar. OECD vísir á, at útbúgving er lykilin til eitt betri lív, og á hesum økinum liggja vit lágt samanborið við OECD lond. Serliga eru tað PISA úrslitini; talið av føroyingum, sum fara á miðnámskúla og móguleikarnir fyri hægri lestri, sum draga niður. Harafturat varð víst á, at vit hava avbjóðingar á heilsuøkinum, bæði viðvíkjandi líkamligari og sálarligari heilsu. Sálarlig heilsa verður mett at verða størsta fólkasjúkan í framtíðini. Samgongan hevur framt fleiri batar á hesum økinum, men vit kunnu gera enn meira.

Samgongan hevur sett

sær sum yvirskipað mál at raðfesta útbúgving og mentan. Hetta er alneyðugt, ynskja vit at venda kyns- og aldursbýtinum í landinum og at skapa trivnað sum heild. Í 2017 er lestrarstuðulin munandi bøttur, og ætlanin er at halda fram at betra um umstøðurnar til lesandi soleiðis at vit gerast kappingarfør við grannalondini, bæði tá ið umræður lestrarstuðul til hægri lestur, korini hjá lesandi við børnum og tá ið umræður lestrarbústaðir.

Viðvíkjandi heilsuøkinum er farið undir at gera eina heildarætlan fyri psykiatri í Føroyum. Betri sálarheilsa fyri øll er aðalendamálið, sum skal tryggja, at øll við sálarsjúku fáa eina javnbjóðis, dygdargóða og tryggja tænastu, so tætt at gerandislívinum, sum til ber. Eisini verður áhald-

andi arbeiðt við at fáa fleiri serlæknar og onnur heilsustarvsfólk og at menna sjúkrahúsini. Herundir verður arbeiðt við at menna eina sálarfrøðiliga eind.

Í Javnaðarflokkinum halda vit, at frælsi er at skapa sær eitt gott lív út frá egnum fortreytum og evnum. Men frælsið er bert veruligt, um tað er fyri øll. Tí arbeiða vit áhaldandi fyri javnstøðu fyri øll, soleiðis at øll hava somu móguleikar og skyldur, óansæð sosíalan og etniskan uppruna, kyn, átrúnað ella aðra lívssannføring. Hetta er eitt av okkara grundsjónarmiðum.

Tað er upp til tað einstaka menniskjað at allýsa tað góða lívið, men tað er okkara uppgáva sum politikarar at skapa góðar karmar. Tí ynski eg framhaldandi at arbeiða fyri at betra um atgongdina

til útbúgving og góða líkamliga og sálarliga heilsu. Eisini er tað eitt hjartamál, at karmarnir fyri góða lívinum gera seg galdandi fyri allar samfelagsbólkar í landinum – eisini viðvíkjandi útbúgving og heilsu.